

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første forhandling af forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til sikring af de store årganges videregående faglige og boglige uddannelse [af Ingmar Wagner m. fl.].

(Forslaget til folketingsbeslutning findes i tillæg A. sp. 1515, fremsættelsen i tidenden sp. 2861).

Sagen sættes til forhandling.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag): Det forslag til folketingsbeslutning, der her er fremsat for det høje ting, er vist et af de mest omfattende forslag af denne art, der længe har været fremme. Det griber ind i hele fire ministeriers arbejdsområde, nemlig i handelsministeriets, i undervisningsministeriets, i boligministeriets og i økonomi- og arbejdsministeriets.

Det vedrører økonomiske, administrative og politiske problemer, som allerede længe har været under behandling, og det vil sige, at der foreligger et meget, meget stort materiale vedrørende de problemer, der her er rejst. En fyldestgørende besvarelse fra alle fire ministerier ville blive meget omfattende, så omfattende, at det vanskeligt vil kunne lade sig gøre at give en sådan besvarelse inden for rammerne af en debat om et forslag til folketingsbeslutning.

Jeg skal imidlertid — med det forbehold, der ligger i disse indledende bemærkninger — prøve at give så mange oplysninger, jeg kan, men jeg understreger endnu en gang, at det er så stort et materiale, og at der dels allerede er sket så meget på disse områder, dels er så meget under udarbejdelse og forberedelse, at nogle af de svar, jeg giver, nødvendigvis må blive noget summariske.

Det første punkt i forslaget går ud på, at der skal bygges det nødvendige antal skoler, så dagskole for lærlinge snarest kan realiseres. Her ligger det sådan, at der foreløbig i henhold til loven er en 8 års frist; i de første

8 år overlades det til vedkommende fag at bestemme, om undervisningen skal være dag- eller aftenundervisning. Denne 8 års frist kan begribeligvis ikke ændres. Det betyder, at der vil ske en gradvis ændring, en gradvis overgang fra aftenskole- til dagskoleundervisning. Hvor meget nyt skolebyggeri denne overgang kræver, har man vel ikke fuldt overblik over endnu, men så vidt jeg er blevet orienteret hos de sagkyndige, er man tilbøjelig til at mene, at der nogle steder næres noget overdrevne forestillinger om, hvor meget nyt byggeri der behøves.

Jeg kan imidlertid oplyse, at der for København-Frederiksberg, Odense, Århus, Horsens og Ålborg vil opstå et vist lokalebehov, der vil blive søgt afhjulpet ved opførelse af de fornødne skolebygninger. Handelsministeriet har optaget forhandling herom med de respektive tekniske skoler, og det kan yderligere oplyses, at Frederiksberg tekniske skole i løbet af kort tid agter at påbegynde en væsentlig udvidelse af denne skole, som kan forventes at ville løse det foreliggende behov for undervisning i dagskole i det storkøbenhavnske område. Handelsministeriet har også opmærksomheden henledt på, at der kan blive behov for opførelse af kostskoler, og der er optaget forhandlinger med visse skoler om den fornødne udvidelse af undervisningskapaciteten med henblik herpå.

Forslagets punkt 2 drejer sig om, hvorvidt antallet af lærlinge kan forøges gennem oprettelse af statslige, faglige uddannelsescentre. Også her må man henvise til lærlingeloven, der i § 31 åbner mulighed for, at uddannelsen af lærlinge helt eller delvis kan finde sted på en af handelsministeriet anerkendt faglig skole. Der er altså hjemmel for den udvej for uddannelse af flere lærlinge, som der her henvises til. Benyttelsen af denne udvej vil imidlertid forudsætte, at det faglige udvalg og lærlingerådet går ind herfor.

En sådan undervisningsform er til en vis grad allerede gennemført inden for enkelte mindre fag, og man er opmærksom på, at det af hensyn til hele problemet omkring de store årgange måske kan blive nødvendigt også for andre fag at gå over til undervisning på værkstedsskoler. Men der fore-

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

ligger ikke forslag herom; det naturlige må være, at det er de faglige udvalg selv, der kommer med forslag.

Der kan også være tale om andet end værkstedsskoler. Under arbejdsmarkedskommissionens løbende forhandlinger med fagene er spørgsmålene om forskoling, lærlingeafdelinger, værkstedsskoler etc. inddraget. En række fag har oprettet eller er i færd med at indrette forskolingsordninger, hvortil der ydes væsentlige bidrag fra det offentlige. Metalindustriens lærlingeudvalg er ved at udarbejde en særlig vejledning med hensyn til oprettelse af lærlingeafdelinger.

Punkt 3 i forslaget drejer sig om den ufaglærte ungdom; der skrives, at der bør sikres den en videreuddannelse på dertil indrettede uddannelsescentrer. Jeg går ud fra, at det, de ærede forslagstillere her tænker på, ikke så meget er den omfattende ungdomsskole- og aftenskoleundervisning, der finder sted, men at forslaget tager sigte på en fagligt betonet videreuddannelse for de unge ufaglærte. Her må jeg henvise til, at vi har de arbejdstekniske ungdomsskoler med ca. 350 pladser, statens arbejdsmandskurser med et lignende pladsantal — de vil i øvrigt blive udvidet til efteråret, når den nye skole for arbejdsmandskursus er færdig — endvidere de arbejdstekniske skolars aftenundervisning i ca. 100 forskellige byer samt en række kurser ved de teknologiske institutter. Der foreligger altså et ikke helt lille apparat til at give den ufaglærte ungdom en videregående faglig uddannelse.

Jeg har imidlertid den opfattelse, at der bør gøres meget mere på dette område. Jeg vil mene, at med den tekniske udvikling, der finder sted, må fremtidens arbejdsmand have en teknisk uddannelse. Jeg tror i og for sig, at selve begrebet „ufaglært“ er gammel-dags; man må have en teknisk uddannelse for arbejdsmændene, så at de ikke længere kan kaldes ufaglærte, selv om de ikke er specialiseret i et enkelt fag. Med henblik herpå er det regeringens hensigt i en meget nær fremtid at nedsætte en særlig kommission til at kulegrave hele det område, som kan kaldes „de ufaglærtes faglige uddannelse“. Det er tanken, at kommissionen skal have et ret vidtgående kommissorium og også skal have adgang til at stille for-

slag om, hvad der bør gøres, hvad enten der bliver tale om rent administrative foranstaltninger eller om lovgivning.

Punkt 4 drejer sig om gymnasierne. Inden for de sidste 3 år er der opført 3 nye statslige og 2 nye kommunale gymnasier. Der er truffet beslutning om opførelse af — og til dels påbegyndt — 5 nye statslige og 2 nye kommunale gymnasier, foruden at der foretages eller meget snart vil blive foretaget omfattende udvidelser og moderniseringer af 8 af de eksisterende gymnasier. Der har altså på dette område fundet en betydelig udvikling sted og er en endnu mere omfattende udvikling i gang.

Hvad angår de økonomiske kår for deltagerne i gymnasieundervisningen, ligger det sådan, at ved loven af 1954 om vederlagsfri undervisning i de offentlige højere almenskoler er undervisningen ved statens og kommunernes gymnasier gjort vederlagsfri, ligesom det er bestemt, at læremidler, der benyttes ved undervisningen i disse skoler, er vederlagsfri.

Punkterne 5 og 6 vedrører universiteterne og de højere læreanstalters kapacitet og hele spørgsmålet om teknikeruddannelsen. Disse to spørgsmål er så omfattende, at jeg beklager, at mit svar må blive noget summarisk inden for den taletid, jeg har til rådighed.

For så vidt angår de to universiteter, er en række udvidelser allerede under forberedelse, således f. eks. med hensyn til de naturvidenskabelige fakulteter både i Århus og i København, ligesom opførelsen af det nye rigshospital, der er under forberedelse, vil betyde en væsentlig udvidelse af kapaciteten for det lægevidenskabelige fakultet i København. Men herudover har undervisningsministeriet anmodet de to universiteter om at opstille et samlet byggeprogram for samtlige fakulteter over en 10-årig periode.

Hvad angår tandlægehøjskolen, arbejder et af undervisningsministeriet nedsat udvalg dels med en udvidelse af tandlægehøjskolen i København, dels med et detaljeprojekt til opførelse af en ny tandlægehøjskole i Århus, hvor der skulle kunne uddannes 75 tandlæger årlig.

For kunstakademiets vedkommende arbejder et udvalg med spørgsmålet om en lokalemæssig udvidelse af arkitektskolen.

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

Den polytekniske læreanstalt arbejder på en udvidelse inden for de nærmeste år, hvorved kapaciteten vil blive forøget med 25 pct., nemlig fra 400 til 500 nye studerende årlig. Allerede fra 1. september i år gennemføres en udvidelse på 10 pct., som dog udelukkende omfatter undervisningen af elektroingeniører.

Hvad angår ingeniøruddannelsen, har teknikerkommissionen behandlet et forslag om indretning af en ny kortere ingeniøruddannelse. Det er meningen at iværksætte den nye uddannelse allerede nu i sommeren 1957 på et foreløbigt grundlag, men når uddannelsen er fuldt udbygget, regner man med at kunne optage 50 studerende på hver studieretning eller i alt ca. 200 studerende, altså en ganske klækkelig udvidelse.

Dette angår den ingeniøruddannelse, der bygger på studentereksamen eller den særlige adgangseksamen.

For så vidt angår teknikumuddannelsen, kan det oplyses, at medens der i de senere år er blevet uddannet i alt ca. 390 kandidater fra de forskellige teknika, vil antallet af dimittender i de kommende år blive stærkt forøget. Alene afgangene fra maskin-, elektro- og skibsteknika vil i 1958 udgøre ca. 425, i 1959 ca. 540 og i 1960 ca. 700 ingeniører. Spørgsmålet om oprettelse af nye former for teknisk uddannelse er taget op til behandling i teknikerkommissionen, og det kan forventes, at der snart fremkommer forslag om indførelse af tekniske uddannelser, herunder af laboranter, tekniske tegnere og tekniske assistenter, der ikke bygger på en forudgående faglig uddannelse. Det sidste tror jeg man skal lægge vægt på, så man virkelig får en nettoudvidelse af teknikeruddannelsen.

Punkt 7 vedrører statsseminarierne. Der ligger det således, at man siden 1945 har truffet en lang række foranstaltninger til afhjælpning af lærermangelen. Af disse er der særlig grund til at nævne den ved loven af 1947 indførte kortvarige læreruddannelse for studenter, oprindeligt 2½-årig, nu 3-årig, samt en forøgelse af seminariernes antal med omkring 50 pct. I 1949 fandtes der således 7 statsseminarier og 11 privatseminarier, i dag er der 8 statsseminarier og 18 privatseminarier. Elevantallet

på seminarierne er i dag omtrent 7 000, medens det i 1945-46 kun var 2 260.

Også her er der altså sket en betydelig udvidelse, og man må jo tænke på, at lærermangelen vel nok vil vise sig at være et forbigående fænomen. Jeg tror, at specialisterne regner med, at der i 1962-63 næppe vil være en egentlig lærermangel som den, vi har kendt i årene efter krigen, og derfor ville det være forkert at skabe en kolossal kapacitet af seminarier, som til den tid ville være overflødige. Den vej, man har betrådt, som jeg her har redegjort for, og som altså har givet en betydelig stigning i antallet af seminarieelever, må vist siges at være den rimelige vej at vælge.

Spørgsmålet om ungdomskollegier nævnes i punkt 8. Der findes i byggestøtteleven hjemmel til at yde lån til opførelse af bygninger for unge, herunder kollegier, lærlingepensioner og elevhjem. Sådanne lån er ydet i meget vidt omfang. Regeringen har uanset alle sparebestræbelser fulgt den linje, at man i så godt som alle tilfælde har givet tilladelse til långivning til byggeri til fordel for de store årgange. Der er siden 1954 givet lånetilsagn til 4 kollegier i København-Frederiksberg og til 8 i købstæder i provinsen. Jeg vil tro, at de ansøgere, der har været, alle sammen har fået ja.

Ungdommens uddannelsesfond nævnes i punkt 9 med ønske om, at den udvides. Her ligger det således, at loven kommer frem til revision her i folketinget i folketings-samlingen 1957-58, og undervisningsministeren agter, også i høj grad under hensyn til de store årgange, at søge en forhøjelse af de årlige uddelinger gennemført.

Endvidere agter undervisningsministeriet at fremsætte forslag om gennemførelse af en særlig stipendieordning for studerende ved de matematisk-fysiske fag. Det er naturligvis igen de tekniske problemer og problemerne vedrørende den fredelige anvendelse af atomkraften, der her gør sig gældende, så der her gives en særlig udvej til at opnå stipendier.

Endelig rejses i punkt 10 hele spørgsmålet om de unge kvinders uddannelsesmuligheder. Det kunne der også gives en meget lang redegørelse for. Jeg skal nøjes med at sige, at arbejdsmarkedskommissionen arbejder med disse spørgsmål; et af hushold-

[Økonomi- og arbejdsministeren.]

ningsorganisationernes nedsat fællesudvalg vil i løbet af foråret afgive betænkning vedrørende spørgsmål i tilknytning til de unge pigers huslige uddannelse, og handelsministeriet er opmærksom på det ønskelige i, at der indføres særlige uddannelsesmuligheder egnet for kvinder. Der er optaget forhandlinger med de interesserede faglige organisationer og kvindeorganisationerne med henblik på uddannelse inden for en række beskæftigelsesområder, der særligt skønnes egnede for kvinder, og det kan forventes, at der i løbet af foråret vil blive fremsat forslag om iværksættelse af sådanne uddannelsesmuligheder.

Under arbejdsmarkedskommissionens løbende forhandlinger med fagene er spørgsmålet om mulighederne for antagelse af kvindelige lærlinge taget op til behandling, og i det nedsatte teknikerudvalg har det stadig været fremført under forhandlingerne, at der må tilsikres kvinderne reelle muligheder for at kunne gå ind i disse fag.

Jeg tror, at man af denne redegørelse vil forstå, at der også vedrørende de unge kvinders uddannelsesmuligheder er taget et initiativ på en række områder og sat forhandlinger i gang, der forhåbentlig hurtigt kan udkrystallisere sig i konkrete forslag.

Jeg giver ikke denne besvarelse ud for at være 100 pct. fyldestgørende — jeg tror, at den ærede ordfører for forslagsstillerne vil give mig ret i, at spørgsmålet er af så vidt omfang, at det kunne fylde en hel kommissionsbetænkning, hvis det skulle besvares fuldstændig udtømmende — men jeg har prøvet på, så godt jeg var i stand til, at summere op de mange foranstaltninger på mange felter, som er sat i gang for at løse disse overordentlig centrale problemer omkring de store årgange.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ingmar Wagner): Jeg vil takke den højtærede minister for det svar, han gav mig. Jeg er naturligvis klar over, at det er omfattende problemer, det drejer sig om, og at det måske ikke er muligt at gå i enkeltheder inden for taletiden; det er også svært for mig. Jeg er imidlertid glad for, at man på en række områder har taget de spørgsmål op, som indeholdes i dette forslag til beslutning.

Det er nødvendigt, at ikke alene dette bliver gennemført, men der må også tages fat på mange andre ting for at klare de store årganges problem. Det er ikke grundløse bekymringer, der i denne tid næres i mange danske hjem.

Vi ved, at tusinder af familier i denne vinter har været hårdt ramt af arbejdsløshedens forbandelse, i uger, måske måneder, har familieforsørgere måttet gå den tunge vandring til kontrolstedet. Far var arbejdsløs i denne vinter og var det måske også i flere forudgående. Disse utålelige tilstande virker opslidende på nerverne, ødelægger de små hjemms økonomi og får utrygheden til at brede sig. Det er derfor, man stiller det spørgsmål: hvordan skal det gå fremover? Hvordan skal det gå med vore børns fremtid? Bekymringerne er naturligvis størst i de hjem, hvor man har en børneflokk, der tilhører de store årgange. Hjemmene ved af bitter erfaring, hvor svært det er for far at få fast beskæftigelse, hvordan skal det så gå for børnene? Mange har beklaget de børn, der hører til de meget omtalte store årgange.

De store årganges problem er først og fremmest et uddannelsesspørgsmål. For at kunne følge med i konkurrencen må den unge mand eller kvinde dygtiggøre sig. Her er det ikke alene et spørgsmål om den enkelte; det er Danmarks fremtid, det drejer sig om. Skal vort land følge med i den rivende tekniske udvikling, må den unge generation i dag have mulighed for at dygtiggøre sig. De må blive dygtigere end tidligere tiders ungdom.

Alle er klar over — det fastslås i betænkninger og dagligt i tidsskrifter og avisartikler, i talrige foredrag i radioen og også her i folketinget — at de store årgange kræver en indsats, en bedre uddannelse. Der må flere ind på arbejdspladserne, og de må have en god faglig uddannelse. Dette kræver bl. a. større beskæftigelse, end vi kender til i øjeblikket.

Nye tusinder af unge skal ind på gymnasier, de højere læreanstalter og på universiteterne eller have andre former for uddannelse. Det kræver også en løsning af en række økonomiske problemer. Uddannelsen skal demokratiseres, og der skal bruges millioner, vil jeg tro, til nye uddannelsescentre. Det er en hård nød, der her skal

[Ingmar Wagner.]

knækkes. Der er nok at tage fat på for lovgivningsmagten og for administrationen, og det private erhvervsliv må i allerhøjeste grad gøre sit til, at den unge generations problemer nu tages op til løsning. Det er allerede i den ellevte time. De store årgange banker ikke længere blot beskedent på døren, nu vil de have en plads i samfundslivet. I 1956 var antallet af 14-årige ca. 66 000, i år vokser det til ca. 75 000, og i løbet af nogle år er en ungdomsårgang af 14-årige oppe på 90 000. Vi klarer os altså ikke længere med et sundt lyssyn, nu skal de mørke skyer lige foran os spredes.

Det er nødvendigt, at de unge i dag kommer bedre forberedt ud af skolen, men det er desværre ikke tilfældet. De store årgange har indtil nu været at mærke i skolen. Børneskolen har været overfyldt, og det er gået ud så vel over børnene som over lærerkræfterne. Mange skoler har gennem år manglet faste lærere. Det, der har svækket undervisningen ganske betydeligt på mange skoler, får igen den uheldige virkning, at mange fra de store årgange vil møde frem med en for ringe viden, når de træder ud af folkeskolen. Det svækker deres mulighed for en ordentlig beskæftigelse. Mestret og arbejdsgivere klager ofte over de unges manglende viden selv i de almindeligste fag, og det er ikke ualmindeligt, at man for at få en læreplads må have mellemskole- eller realeksamen.

Det er kun få år siden, der blev talt om studenterbegrænsning, at vi havde overproduktion af akademikere. I dag ser det helt anderledes ud. Der er for få gymnasier og gymnasielærere, der mangler plads på universiteterne og læreanstalterne. Vi har brug for flere studenter. Der tales i øjeblikket meget stærkt om en mere effektiv uddannelse ved vore højere læreanstalter, således at de unge kan komme hurtigere gennem deres studium. Der er brug for flere ingeniører, teknikere, kemikere, fysikere, matematikere og andre videnskabsmænd. Fremtiden stiller store krav om viden, og ungdommen er klar til at løfte os ind i den nye tid. Det er samfundet, det er lovgivningsmagten, der ventes på.

For at løse nogle af disse mange problemer har den kommunistiske gruppe stillet dette forslag til folketingsbeslutning til sik-

ring af de store årganges faglige og boglige uddannelsesmuligheder. Kommunisterne ønsker ikke, for at sige det populært, at male fanden på væggen, men med det antal unge, der skal beskæftiges, er det mere end beklageligt, at antallet af nyoprettede læreforhold i såvel 1955 som 1956 har været nedadgående. Det er en meget urovækkende situation.

Nogle fag har effektivt søgt at komme de unge til hjælp, f. eks. typograferne og murerne. De har nedsat læretiden og skabt en række andre forbedringer for deres lærlinge. Andre fag har indført forskoling for herigennem at forberede de unge til deres fag. Det er gladelige tegn og kan være medvirkende til at få flere unge i lære, men der er lang vej igen, inden vi når til en forøgelse af lærepladsernes antal på ca. 33 pct., hvilket er en forudsætning for, at den samme procentvise andel af de store årgange kan komme i lære som i de foregående år. Lovgivningsmagten kan hjælpe ved snarest at udarbejde en plan for de skoler, der er nødvendige for dagskolens indførelse nu. Skulle der ved denne omorganisering af skoleuddannelsen, som jeg ved er forudset i forbindelse med lærlingeloven, blive nedlagt bestående mindre tekniske skoler, må disse efter vor opfattelse fremover bevares for ungdommen, enten som andre former for uddannelsescentre eller til opfyldelse af de unges krav om lokaler til deres fritidsliv. Ministeren sagde, at man ikke havde overblik over, hvor mange skoler der skulle bygges. Det har man måske ikke, men man ved, at der skal bygges en hel del skoler, og det er ikke for tidligt at gå i gang. Lærlingeloven siger jo ikke, at det skal vare 8 år, inden dagskolen bliver gennemført, men kun at det skal ske senest om 8 år. På baggrund af den nedadgående linje i antagelsen af lærlinge foreslår kommunisterne, at man nu tager skridt til at oprette lærlingeskoler. Der foreligger allerede nu erfaringer at bygge på, og flere ledende folk i fagbevægelsen har for længst slået til lyd for, at regeringen går i gang med denne vigtige opgave. Det må ske, selv om denne uddannelsesform er mere bekostelig end mesterlæren. Den vil sikkert være mere effektiv, og den er et nødvendigt supplement til mesterlæren, ikke mindst på baggrund af, at det nu klart viser sig, at arbejdsgiverne alene ikke

[Ingmar Wagner.]

magter at klare ungdommens faglige uddannelse.

Der er ingen tvivl om, at i forbindelse med den industrielle udvikling vil værkstedsskolerne i mange fag være fremtidens lærested. Der må gås i gang med denne store opgave allerede nu; det er glædeligt, at ministeren kan fortælle, at man nogle steder overvejer spørgsmålet, men der må udarbejdes en plan, også for at forhindre, at antallet af ufaglærte unge vokser uforholdsmæssigt stærkt i de nærmest kommende år. Vokser antallet af ufaglærte unge, vokser også faren for en endnu større arbejdsløshed end den, vi kender til for tiden. Jeg er enig i, at fremover vil det måske blive anderledes at være ufaglært, end det er i dag, på baggrund af de krav, der stilles, og på baggrund af den udvikling, vi er inde i, men selv om det ser sådan ud, og selv om læretiden nedsættes, dagskoleundervisning indføres og uddannelsesmulighederne suppleres med værkstedsskoler, er der fortsat et stort problem at løse med hensyn til de ufaglærtes videre uddannelse. Jeg fik det indtryk, at ministeren er indstillet på, at der skal gøres noget her.

Så er der en ting til. Efter min opfattelse er skolen i dag alt for lidt forbundet med den tilværelse, der venter de unge efter skoletidens afslutning. Dette vigtige problem må løses samtidig med, at skolen for ufaglærte gøres mere effektiv. Jeg ved, at den nugældende lovgivning indeholder en række uudnyttede muligheder. Der kan oprettes kursus, og den arbejdstekniske skoles virkeområde kan udvides. Vi hørte nu tallet 350 elever på de arbejdstekniske skoler, men det forslår jo som en skrædder i helvede over for det store antal, det drejer sig om.

Når det gælder en videregående uddannelse for de ufaglærte, kan vi lære meget af vore broderlande. Der er også visse ting i gang i Danmark — jeg tror, det er i Århus — men vi kan lære meget på dette felt af Norge og Sverige. Det samme gælder

Østrig og Schweiz, der gennem en årrække har haft en videregående uddannelse for ufaglærte, også efter en 8-årig eller 9-årig skoleuddannelse, som er langt mere erhvervsvejledende og forberedende end den, vi kender til.

Skal Danmark klare sig i konkurrencen med udlandet, er det uhyre vigtigt, at vi følger med på det uddannelsesmæssige område. Vi må have en stor stab af dygtige fagarbejdere samtidig med, at der gives de ufaglærte gode betingelser — det var ministeren også inde på — for specialistuddannelse af længere eller kortere varighed.

Jeg vil derefter gå over til en kort gennemgang af nogle sider af den videregående boglige uddannelse.

Ved fremsættelsen af dette forslag til beslutning nævnte jeg, at langt de fleste gymnasier er overfyldte, og nu fik vi tallene for nye gymnasier. De slår ikke til. Det er tvingende nødvendigt, at vi udvider de bestående gymnasier, og at der opføres et større antal nye. Ifølge oplysninger fra gymnasielærernes organisation er der meget langt igen, før vi når forhold, som nærmer sig det ideale. Det samme gælder desværre universiteterne og de højere læreanstalter. For blot at imødekomme de store årganges mindste krav: at blive ligestillet med gymnasiasterne af i dag, må der indrettes 317 nye gymnasieklasser eller bygges 25 nye gymnasier. Alligevel slår dette ikke til. Der mangler ca. 400 gymnasielærere for blot at holde trit med udviklingen.

Situationen ser sort ud ved universiteterne og en række læreanstalter. Nu har vi hørt om en 10-årig byggeplan, og forhåbentlig kommer der hurtigt noget i gang, men lad mig nævne et groft eksempel på vanskelighederne, som er fremført for kort tid siden af Studenterrådet ved Københavns universitet. Man rettede herfra en henvendelse til universitetets ledelse for at få forbedret — som studenterne siger det — de skandaløse lokaleforhold. En række af auditorierne er forsynet med møbler, som har været udslidt i årtier. De er elendigt

[Ingmar Wagner.]

indrettet, således at det direkte besværliggør študiet. Vi kan ikke være sådanne forhold bekendt ved landets fornemste læreanstalt.

Studenternes krav om forbedringer er blevet afvist med den fantastiske forklaring, at en nyindretning af auditorierne ville betyde mindre plads for studenterne; de må altså fortsætte under de elendige vilkår, der nu bydes dem.

Sådan ser det ud i dag. Hvordan skal det gå, når de store årgange skal ind på universiteterne? Det er ikke nok, at man har en 10 års plan. Det er nu, der må gribes ind.

For læreanstalterne er forholdene som sagt stort set ikke bedre. Her presser det også voldsomt på, ikke mindst hvad angår udvidelsen af den polytekniske læreanstalt. Ministeren sagde, at antallet af elever i de kommende år ville vokse med 10 pct., men jeg har hørt, at læreanstaltens rektor for kort tid siden udtalte, at man i år venter 50 pct. flere elever, end der er plads til.

Ligeledes vil der i forbindelse med industriens voldsomme tekniske udvikling blive brug for andre former for teknikere til at kunne bestride en række opgaver i arbejdsprocessen. Udviklingen i andre lande viser klart, at i forbindelse med den fremadskridende automatisering, og som ministeren sagde, hvis atomkraften skal tages i det fredelige arbejdes tjeneste, vil der blive stillet meget store krav til teknikere og videnskabsmænd, og der vil blive brug for både matematikere til indviklede beregninger og fysikere som konsulenter på mange områder.

Samtidig med at man fremmer udviklingen med hensyn til de forannævnte uddannelsesformer, mener kommunisterne, det er nødvendigt, at der tages hensyn til læreruddannelsen. Vi har i årevis lidt under stor mangel på kvalificerede lærerkræfter, og jeg ved godt, at der har lydt røster blandt de unge lærere for at advare mod en overproduktion fremover, men intet tyder på, at der foreligger en sådan fare. I januar 1956 var der 1 850 ledige lærerembeder. Derudover var der 652 embeder, der bestrides ved overtimer af det faste lærerpersonale. Klassekvotienten er urimelig høj ved mange skoler, og skal vi indføre et 8. skoleår, og skal vi overveje at få nedsat lærernes faste timeantal f. eks. fra 36 til

30 timer ugentlig, vil der blive brug for flere lærere.

Desuden ved man, at der allerede i 1963 forventes en fornyet stigning af børneantallet i skolerne, samtidig med at de store årgange af unge piger når op i en alder på 21 år i begyndelsen af 1960'erne, og dermed vil børnefødslernes antal igen stige. Skal vi fremover forhindre, at disse børn får lige så ringe forhold, som de store årgange har fået, må antallet af lærere forøges og skolerne udbygges.

Det generelle problem for hovedparten af de unge, der ønsker en videregående uddannelse, er selvfølgelig en samtidig løsning af boligforholdene og en betryggelse af deres økonomi. Det er kun en procentvis lille del af de unge, som får plads på et kollegium; jeg tror det er 6-7 pct. Der er altså brug for en indsats her, og derfor har vi fremsat vore forslag. Vi har også den fornødne arbejdskraft og materialer for hånden til at kunne bygge disse kollegier. Danmark er som bekendt et lille land. Vi har få verdensrekorder, men på ét område kommer vi efter min mening ind som nr. 1, og det er, når det gælder studenters erhvervsarbejde. Det skyldes naturligvis de økonomiske forhold, og derfor er det, vi foreslår, at ungdommens uddannelsesfond skal udvides. Den har indtil nu betydet en god håndsrækning til dem, der studerer i øjeblikket, men det slår ikke til.

Ved denne korte gennemgang af forslaget til beslutning om sikring af de unges uddannelse har jeg ikke skelnet mellem de unge piger og drenge, men det er naturligvis et alvorligt problem med pigerne, fordi de støder på så mange fordomme i erhvervslevet. De må ligestilles med deres mandlige kammerater. Stadig flere kvinder går som bekendt ind i produktionen, flere ønsker en uddannelse, og de unge piger har akkurat lige så stort krav på en faglig og boglig uddannelse, som drengene har. Opmærksomheden bør i den nærmeste tid i højere grad rettes mod de unge piger og deres fremtidsmuligheder.

De store årgange er vel et af vor tids største problemer. Det burde være en lykke for samfundet, at børneantallet er blevet stærkt forøget. De talstærke årgange burde i den nuværende situation være et glædeligt tilskud af dygtige og villende samfunds-

[Ingmar Wagner.]

borgere, særlig i vor tid, hvor der ustandselig tales om højere produktion og eksport. Der må gøres noget, og jammeren om de store årgange må forstumme. Nu må man forberede modtagelsen af dem, fordi ungdommen er vort lands fremtid.

Med disse ord skal jeg anbefale dette forslag til folketingsbeslutning til hurtig og velvillig behandling.

Per Hækkerup: Jeg vil gerne takke den højtærede økonomi- og arbejdsminister for hans redegørelse. Som ministeren selv bemærkede, var hans redegørelse en sammenfatning af den behandling, der sker af disse problemer i øjeblikket, og jeg vil derfor finde det naturligt, at dette forslag til beslutning henvises til et udvalg til videre behandling.

Henry Christensen: Det er en stor mængde forskellige problemer vedrørende ungdommen, som det foreliggende forslag til beslutning sigter på. Jeg tror, de fleste vil være enige med mig i, at det ikke vil være muligt for det høje ting på det grundlag, som dette forslag afgiver, at gennemarbejde og gennembehandle alle disse områder og opnå en tilstrækkelig sikker bedømmelse til at kunne gennemføre en folketingsbeslutning af denne art. Det er årsagen til, at vi ikke mener, der kan være rimelig anledning til, at tinget går videre med behandlingen af det foreliggende forslag til beslutning, og vi finder heller ikke, der kan være rimelig grund til eventuelt at sende forslaget til behandling i et udvalg, hvor man ved at der ikke skal ske nogen afgørelse. Vi finder det derfor rimeligst også over for forslagsstillerne, at tinget klart tilkendegiver, at der på det foreliggende grundlag ikke er nogen rimelighed i at arbejde videre med forslaget.

Ninn-Hansen: Det kommunistiske parti har, som det er partiets sædvane forud for valg, indledet et propagandafelttog, som dette forslag til folketingsbeslutning er et led i. Mit parti kan ikke tage disse forskellige kommunistiske felttog, hvor en række uigennemførlige forslag serveres for det høje ting, alvorligt, og vi ønsker ikke at medvirke til en yderligere uddybning af det

kommunistiske partis synspunkter, hvis hensigter dog er ganske klare. Jeg kan tilslutte mig det ærede medlem hr. Henry Christensens bemærkninger om, at vi ikke ved denne lejlighed skal komme nærmere ind på den højtærede økonomi- og arbejdsministers redegørelse. Mit partis interesse for de store årganges uddannelsesmæssige og beskæftigelsesmæssige placering har vi givet til kende ved mange andre og bedre lejligheder.

Vi ønsker ikke at medvirke til at fremme behandlingen af det foreliggende forslag, da vi ikke ser nogen grund til en mere indgående drøftelse af den kommunistiske propaganda, som den udfolder sig i det høje folketing i disse måneder, og vi kan ikke følge forslaget fra det ærede medlem hr. Per Hækkerup om nedsættelse af et udvalg.

Helge Larsen: Dette forslag til folketingsbeslutning er jo en hel ønskeseddel. Den er flittigt stykket sammen af ideer og tanker, som er udtalt nogle gange før, og den tager ikke småligt hensyn til, at en hel del af det foreslåede er eller er ved at blive gennemført, og at andet er så uklart formuleret, at man må formode, det er urealisabelt. Men det afgørende formål med forslaget er også først og fremmest at forsøge at samle den danske ungdoms opmærksomhed og sympati om de ærede forslagsstilleres parti.

Hvad sympatien angår, har jeg på fornemmelsen, at det ligger lidt tungt, og hvad opmærksomheden angår, behøver de ærede forslagsstillere ikke at gøre sig større anstrengelser. De har for ikke længe siden, i november måned i fjor, pådraget sig ungdommens fulde opmærksomhed. Den danske ungdom har ikke glempt, at de ærede forslagsstilleres parti kun havde hånsord tilovers for den ungdom, der i Ungarn rejste sig mod det kommunistiske tvangsstyre, og jeg kender gennem mange års deltagelse i ungdomspolitisk arbejde så meget til den danske ungdom, at jeg ved, at den ikke bryder sig om velgørenhed fra et parti, der billiger et diktators underkuelse af et andet lands ungdom. Men jeg vil gerne hertil føje, at der er sådanne tanker rejst i dette forslag til beslutning, at jeg finder det rimeligt at se på det i et udvalg, og jeg skal derfor støtte det forslag, der er stillet af det ærede medlem hr. Per Hækkerup.

Oluf Pedersen: Ved at høre på det ærede medlem hr. Ingmar Wagner kunne man få den opfattelse, at det ærede medlem troede, vi allerede levede i et kommunistisk land, hvor staten skulle klare alt. Dette er heldigvis ikke tilfældet, og jeg vil fraråde, at man sender det foreliggende forslag til folketingsbeslutning i udvalg.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ingmar Wagner): Jeg må med det samme takke det ærede medlem hr. Oluf Pedersen for hans pæne ord om de kommunistiske lande, som om disse forslag altså var gennemført dér, og jeg ved godt, at netop i de kommunistiske lande har man fået gennemført en række af de forbedringer, jeg hér må stille forslag til beslutning om, og det kan jeg naturligvis kun tage til indtægt. Jeg takker endnu en gang. Det er sjældent at høre et positivt ord fra den side om kommunisterne og de kommunistiske lande.

Men jeg forstår ikke de ærede ordførere for venstre og de konservative. Venstres ordfører siger, at det ikke er nogen nytte til at nedsætte et udvalg, for der skal jo alligevel ikke ske noget med dette forslag til beslutning. På baggrund af ministerens meget venlige bemærkninger og på baggrund af, at det ærede medlem hr. Per Hækkerup udtalte sig om problemerne, som han gjorde — han erkendte, at her var problemer, man måtte se på — går jeg da ud fra, at det udvalg, der bliver nedsat, virkelig tager sig af de spørgsmål, der skal behandles. Jeg tror, at det ærede medlem hr. Per Hækkerup vil være enig med mig i, at der skal gøres noget ved denne sag, også i dette udvalg.

Må jeg sige til det ærede medlem hr. Ninn-Hansen, at det drejer sig ikke om noget felttog forud for et valg, og hvis det ærede medlem vil se tilbage i tiden i Folketingstidende, vil han opdage, at kommunisterne i al den tid, de har været her i folketinget, har stillet forslag om forbedringer for den unge generation. År efter år, uanset om der skulle være valg eller ej, har den unge generations problemer ligget os stærkt på sinde, og derfor er der ikke tale om noget specielt valgfelttog her — på det punkt er der jo andre, der ikke står tilbage, når det drejer sig om valg. Fra

vor side drejer det sig om en positiv indsats for at få ungdommens problemer klarere.

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen siger, at hensigten med dette forslag er klar. Ja, ærede medlem, den er ganske klar. Vi ønsker nemlig, at der virkelig skal gøres noget for ungdommen. Vort forslag er fremsat, fordi vi ønsker disse forbedringer gennemført.

Jeg skal i øvrigt ikke med det ærede medlem hr. Helge Larsen diskutere ungdommens sympati eller ikke-sympati. Jeg ved ikke, hvor meget det ærede medlem kender til sine egne ungdomsorganisationer, og om han ved, om der hos ungdommen er mere sympati for hans parti end for vort. Jeg tror ikke, der er det, ærede medlem. Jeg har det indtryk, at mit partis ungdomsorganisationer tæller større dele af dansk ungdom end det ærede medlems organisationer og også udfolder betydelig mere aktivitet til gavn for de unge — og deraf følger, at vi fortsat har ungdommens sympati.

Da der er stillet forslag om nedsættelse af et udvalg, vil jeg tillade mig at foreslå, at dette udvalg bliver på 21 medlemmer. Det er jo kommunisterne, der har fremsat det foreliggende forslag, og derfor vil det være naturligt, at kommunisterne kommer med i det udvalg, der skal behandle dette problem.

Økonomi- og arbejdsministeren (Krag): Det ærede medlem hr. Ingmar Wagner var så venlig at sige, at jeg havde været venlig. Jeg vil blot benytte anledningen til at understrege, at min venlighed havde adresse til de store årgange og ikke til de ærede forslagsstilleres parti.

Ninn-Hansen: Det ærede medlem hr. Helge Larsen gav en — synes jeg — fortræffelig karakteristik af det kommunistiske partis hensigter og metoder, en karakteristik, som jeg helt kan slutte mig til. Men til gengæld forstår jeg ikke konklusionen. Jeg forstår ikke, hvorfor det ærede medlem og hans parti med deres stemmer vil bære dette forslag ind i et udvalg.

Oluf Pedersen: Det forekommer mig, at det ærede medlem hr. Ingmar Wagner og hans parti må være langt nede, når de kan

[Oluf Pedersen.]

opfatte min henvisning til de kommunistiske lande med disses tvang og fattigdom som en anerkendelse. Nej, det er tværtimod sådan, at vore erfaringer fra de kommunistiske lande er begrundelsen for min afvisning af udvalgsbehandling.

(Kort bemærkning).

Ingmar Wagner: Det gør mig naturligvis ondt, hvis jeg skulle have misforstået ministeren med hensyn til adressen for hans venlighed. Det er imidlertid ikke noget kardinalspørgsmål for mig, i hvilken retning venligheden går, blot den er vendt mod de store årgange — det er jo dem, det drejer sig om, og ikke det kommunistiske parti eller specielt os. Vi har fremsat et forslag til løsning af de store årganges problem, og går venligheden i den retning, tror jeg, der er grundlag for, at vi kan få gennemført nogle af de af os foreslåede ting.

Må jeg dernæst sige til det ærede medlem hr. Oluf Pedersen, at vi føler os overhovedet ikke langt nede — ikke tale om. Vi har det udmærket, og vi skal nok klare vore problemer. Grunden til min bemærkning var, at det ærede medlem sagde, at man skulle tro, vi allerede levede i et kommunistisk samfund. Kan man dog misforstå en sådan udtalelse?

(Kort bemærkning).

Oluf Pedersen: Det ærede medlem hr. Ingmar Wagner har nu ikke ret i, at jeg sagde, man skulle tro, vi allerede levede i et kommunistisk samfund; det, jeg sagde, var, at man skulle tro, det ærede medlem troede, vi allerede levede i et kommunistisk samfund — og det er der forskel på. Men det gør vi jo ikke. Jeg beklager i øvrigt, at det ærede medlem ikke er langt nede efter den stilling, det kommunistiske parti har taget. Jeg synes netop, det ærede medlem og hans parti burde være langt nede. Jeg synes, at efter den stilling, kommunisterne har indtaget andetsteds, burde de skamme sig.

(Kort bemærkning).

Ingmar Wagner: Nu skal vi jo ikke diskutere forholdene mange andre steder —

det er jeg i øvrigt særdeles villig til, hvis formanden vil give tilladelse til en lang række korte bemærkninger. Men det er i og for sig ligegyldigt, om det var mig, der troede, at jeg levede i et kommunistisk samfund, eller det var det ærede medlem, der troede, at sådan ville det blive i et kommunistisk samfund; det er for mig underordnet. Blot det, at det ærede medlem overhovedet kan have den tanke, viser, at han må have en vis tiltro til, at det må gå ungdommen godt under kommunismen.

(Kort bemærkning).

Oluf Pedersen: Nej, det er virkelig ikke udtryk for, at jeg troede, det ville gå ungdommen godt i et kommunistisk samfund — tværtimod; de forhold, ungdommen har i kommunistiske lande, er netop bevis for, at det går ungdommen dårligt, når man retter sig efter kommunisterne.

Formanden: Der kan ikke gives flere korte bemærkninger uden for emnet.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden: Der er begæret afstemning om sagens overgang til anden behandling. Denne afstemning vil være at foretage i et senere møde.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om støtte til nybygning af færøske fiskerfartøjer m. v. har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om bestyrelsen af de offentlige veje har afgivet tillægsbetænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 12. marts kl. 14 med følgende dagsorden:

1) Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående:

Forslag til lov om ændringer i lov om danske skibes forsikring mod krigsfare.

[Formanden.]

2) *Spørgsmål om overgang til anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om foranstaltninger til sikring af de store årganges videregående faglige og boglige uddannelse [af Ingmar Wagner m. fl.].

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i søloven.

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om skibsregistrering.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om offentlig forsorg (vedrørende ændring af kommunehjælpsgrænsen, bestemmelserne om pristalsregulering m. v.).

6) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om udskydelse af revisionen af lov om bekæmpelse af sygelighed og dødelighed blandt børn i det første leveår.

7) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i loven om den fælleskommunale udligningsfond. (Vedrørende tilskud til skoleudgifter).

8) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om afgift af arv og gave (adoptionsforhold).

9) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om yderligere forlængelse af lov om bemyndigelse til opretholdelse af en dansk styrke i udlandet.

10) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om folketingets ombudsmand.

Formanden meddelte sluttelig planen for tingets øvrige møder i den følgende uge.

Mødet hævet kl. 14³⁰.

69. møde.

Tirsdag den 12. marts kl. 14.

Formanden: I skrivelse af gårs dato meddeler finansministeren, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer, forslag til lov om forlængelse af ændringer i lov om afgift af motorkøretøjer m. v. og om ændring i lov om afgift af benzin og forslag til lov om erhvervstælling i året 1958.

I skrivelse af 8. d. m. meddeler ministeren for offentlige arbejder, at han ønsker her i tinget skriftligt at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af en international overenskomst om fælles finansiering af visse luftfartstjenester i Grønland og på Færøerne og

forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af en international overenskomst om fælles finansiering af visse luftfartstjenester i Island.

I skrivelse af 7. d. m. anmoder den fungerende udenrigsminister om, at der af folketinget må blive foretaget valg af Danmarks repræsentanter og stedfortrædere i Det europæiske Råds rådgivende forsamling til forsamlingens 9. ordinære samling, der vil blive åbnet den 29. april 1957. Der skal vælges 5 repræsentanter og 5 stedfortrædere.

Skriftlig fremsættelse af forslag.

Finansministeren (Kampmann): Jeg skal tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændringer i lov om omsætningsafgift af motorkøretøjer og forslag til lov om forlængelse af ændringer i lov om afgift af motorkøretøjer m. v. og om ændring i lov om afgift af benzin.*

Da udvalget, der behandler de fremsatte lovforslag til komplekset vedrørende motor- og benzinafgifterne, ikke vil kunne afslutte sit arbejde inden finansårets udløb, fore-